

Lærerveiledning

Denne veiledningen er ment som en kort oversikt over substantiv og verb på de skandinaviske språkene og kan danne grunnlaget for en eventuell gjennomgang før studentene begynner å arbeide med oppgavene.

Substantiv

Norsk: Tre kjønn i substantiv: hankjønn (maskulinum), hunkjønn (femininum) og intetkjønn (nøytrum).

Dansk og svensk: To kjønn i substantiv; felleskjønn og intetkjønn. Hankjønn og hunkjønn har smeltet sammen til et felleskjønn. Det er flere svenske dialekter som har trekjønnssystem.

Norsk (bm og nn)

	hankjønn	hunkjønn	intetkjønn
bm	gutten	jenta	huset
nn	guten	jenta	huset

Dansk og svensk

	felleskjønn		intetkjønn
da	drengen	pigen	huset
sv	grabben	flickan	huset

Verb

Det er litt ulikt hvordan man setter opp bøyingsmønsteret i norsk, svensk og dansk, men verbbøyingen er på mange måter identisk. Her er to eksempler fra teksten: Å kalle og å være

Norsk

Norske verb kan deles i ulike bøyingstyper, sterke og svake, avhengig av om de danner preteritum med suffiks (endelse) eller ikke. De kan også deles inn i hovedverb og hjelpeverb. Hjelpeverbene er en egen klasse med verb som blir brukt til å lage sammensatte tidsformer, som for eksempel skulle og ha. Bokmål er et e-mål:

infinitiv	presens	preteritum	presens perfektum	imperativ
å kalle	kaller	kalte	har kalt	kall!

infinitiv	presens	preteritum	presens perfektum	imperativ
å være	er	var	har vært	vær!

Nynorsk er både e- og a-mål:

infinitiv	presens	preteritum	presens perfektum	imperativ
å kalla, å kalle	kallar	kalla	har kalla	kall!, kalla!, kalle!

infinitiv	presens	preteritum	presens perfektum	imperativ
å vera, å vere	er	var	har vore	ver!

Den danske verbbøyningen er enklere enn den norske. Infinitivene og de svake hunkjønnsordene ender på -e. Derfor kalles dansk for et e-mål.

Infinitiv	Imperativ	Præsens	Præterium	Passiv
Navnemåde	Bydemåde	Nutid	Datid	
at kalde	kald	kalder	kaldede	kaldes
at være	vær	er	var	-

Svensk

Finitte former:

Presens		Preteritum		Imperativ
aktiv	passiv	aktiv	passiv	
kallar	kallas	kallade	kallades	kalla
aktiv	konjunktiv	aktiv	konjunktiv	
är	vare	var	vore	var

Infinitte former:

Infinitiv		Supinum	
aktiv	passiv	aktiv	passiv
Att kalla	att kallas	har/hade kallat	har/hade kallats
Att vara	-	har/hade varit	-

Passive verbformer:

Passive verbformer er en måte å uttrykke handlinger på hvor fokus ligger på handlingens mottaker, snarere enn på den som utfører handlingen. Passive konstruksjoner dannes på samme måte i de ulike språkene:

På bokmål dannes passiv ved å legge til endelsen "-s" til infinitiv form av verbet, eller ved bruk av hjelpeverbet "bli" fulgt av partisipp form av verbet. For eksempel, "boken leses" eller "boken blir lest" er begge passive konstruksjoner.

På nynorsk dannes passiv på samme måte som på bokmål, men med noen forskjeller i verbformene. For eksempel, "boka vert lesen" eller "boka blir lesen" er begge passive konstruksjoner på nynorsk. Merk at «boka lesast» er ugrammatisk på nynorsk. For å være grammatisk korrekt, må det legges til et hjelpeverb, som i "boka skal lesast", "boka må lesast" eller "boka bør lesast".

På svensk dannes passiv ved å legge til endelsen "-s" til infinitiv form av verbet, eller ved bruk av hjelpeverbet "blir" fulgt av supinum form av verbet. For eksempel, "boken läses" eller "boken blir läst" er begge passive konstruksjoner på svensk.

På dansk dannes passiv ved å bruke hjelpeverbet "bliver" fulgt av perfektum partisipp form av verbet, eller ved å legge til endelsen "-s" til infinitiv form av verbet. For eksempel, "bogen bliver læst" eller "bogen læses" er begge passive konstruksjoner på dansk.

Genitiv

Genitiv er en kasus som brukes i noen språk for å uttrykke forskjellige typer forhold mellom ord, ofte eierskap eller tilhørighet. I mange språk, inkludert de skandinaviske språkene, har bruken av genitiv blitt mindre vanlig over tid, og er ofte erstattet med andre konstruksjoner, som preposisjonsfraser.

Morfem

Skriv ut og klipp opp. Få studentene til å sette sammen riktig morfem. Målet er å finne likheter og ulikheter mellom de fire skriftspråkene.

kjär	lek		sv		
kjær	leik		nyn		
kjær	lig	het	bm		
kær	lig	hed	dk		
u	ær	lig	bm		
o	är	lig	sv		
u	ær	lig	dk		
u	ær	leg	nyn		
under	vis	ning	bm		
under	vis	ing	nyn		
under	vis	ning	dk		
under	vis	ning	sv		
lær	er	ut	dann	ing	bm
lær	ar	ut	dann	ing	nyn
lær	er	ud	dann	else	dk
lär	ar	ut	bild	ning	sv

Vurder om studentene evner å skille det leksikalske morfemet 'lær/lär' og avledningsmorfemet 'er/ar'. Det kan muligens være fornuftig å slå sammen de to første morfemene ('lærer', 'lærer', 'lärar').

læs	ning	dk			
les	ing	bm			
läs	ning	sv			
les	ing	nyn			

Ordformer med ulike leksikalske morfem:

folke	skole	lær	er	dk	
grunn	skole	lær	er	bm	
grunn	skule	lær	ar	nyn	
grund	skol	lär	are	sv	

Samme kommentar som 'lærer'

nabo	språk	s	forstå	else	bm
nabo	sprog	s	forstå	else	dk
nabo	språk	s	forstå	ing	nyn
grann	språk	s	förstå	else	sv